

LEONARD GÓRKA SVD
Lublin

„PRAWDA I DOWOLNOŚĆ – JAKO PROBLEM EKUMENICZNY”
POLSKO-SZWAJCARSKIE SYMPOZJUM EKUMENICZNE
Davos (Szwajcaria), 14-21 września 1998 roku

Tradycja rozmów polsko-szwajcarskich ma już za sobą 19 lat doświadczeń ekumenicznych. Początkami sięgają one inicjatywy berneńskiego pastora dr. Edwarda Wildbolla z Kościoła ewangelicko-reformowanego. Od 1988 r. spotkaniom tym, mającym miejsce co dwa lata na przemian w Szwajcarii i w Polsce, patronuje po stronie szwajcarskiej Grupa Robocza Chrześcijańskich Kościołów w Szwajcarii (Arbeitsgemeinschaft Christlicher Kirchen in der Schweiz – AGCK). Ze strony pol-

skiej natomiast organizację przejmują Polska Rada Ekumeniczna we współpracy z Instytutem Ekumenicznym KUL i z Wydziałem Teologii Uniwersytetu w Opolu¹

Prezentowane tu spotkanie było już dziesiątym z kolei sympozjum o charakterze teologicznoekumenicznym. Partnerami dla siebie byli przedstawiciele Kościołów zrzeszonych w Grupie Roboczej Chrześcijańskich Kościołów w Szwajcarii, Polskiej Radzie Ekumenicznej (Kościół ewangelicko-augsburski, Kościół ewangelicko-reformowany, Kościół polskokatolicki, Kościół prawosławny) oraz przedstawiciele Kościoła katolickiego ze Szwajcarii i Polski (Instytut Ekumeniczny KUL, Wydział Teologiczny Uniwersytetu w Opolu, Papieska Akademia Teologiczna w Krakowie). Problematykę obrad streszczało hasło: „Prawda i dowolność (Wahrheit und Beliebigkeit) – jako problem ekumeniczny” Odpowiedzialnym za organizację i przebieg sympozjum był pastor Janusz G r z y b e k (Gelterkinden) z Kościoła reformowanego w Szwajcarii.

I. ZARYS PROBLEMATYKI

W czasie sympozjum zaprezentowano całą paletę zagadnień odnoszących się do roli Kościołów chrześcijańskich w procesie jednoczenia się Europy. Jako ważne dla dalszych obrad należy uznać wstępne słowo bpa Hansa G e r n y (*Kirchen und Wahrheitsvisionen – Unterschiedliche Wahrheitsvorstellungen in der Zusammenarbeit der Kirchen*), z Kościoła starokatolickiego, na temat rozumienia i poszukiwania prawdy oraz zobowiązań wobec prawdy. Mówca zwrócił m.in. uwagę, iż jedynie C h r y s t u s jest całą i jedyną Prawdą – Prawdą Kościoła i prawdą życia. Historyczne roszczenia wspólnot kościelnych do posiadania pełni prawdy prowadziły, zdaniem Biskupa, do podziałów na różnego rodzaju konfesje chrześcijańskie. Tymczasem drogę ku prawdzie chrześcijanie winni odnajdywać razem, pamiętając przy tym, że przez sakrament chrztu świętego wszczępieni są wszyscy w Ciało Mistyczne Chrystusa. Odnajdywaniu prawdy może i powinien służyć partnerski dialog. W poszukiwaniu prawdy musi być miejsce także dla uszanowania wolności, otwartości i różnorodności charyzmatów. Dochodzi do tego jeszcze odpowiedzialne świadectwo życia chrześcijańskiego jako podstawa i wyraz dialogicznej egzystencji.

Dopiero na tym tle uczestnicy sympozjum przedkładali szczegółowe zagadnienia na temat wkładu Kościołów chrześcijańskich w proces pojednania i jednoczenia

¹ Obszerniejsze dane dotyczące historii, partnerów i celów tychże sympozjów zob. E. W i l d b o l z. *Polnisch-schweizerische ökumenische Begegnungen (Geschichte)*. W: *Religion und Nation. Materiały polsko-szwajcarskiego sympozjum ekumenicznego zorganizowanego w Opolu w dniach 28-30 IX 1992 przez Instytut Ekumeniczny KUL, Instytut Teologiczno-Pastoralny, Filię KUL w Opolu, Polską Radę Ekumeniczną oraz Arbeitsgemeinschaft Christlicher Kirchen in der Schweiz*. Red. H. Sobeczko, P. Jaskóła, R. Pierskała. Opole 1993 s. 7-12.

europiejskiego kontynentu. Prof. A. G a s s e r z Chur (Kościół rzymskokatolicki) ukazał drogę rozwoju tolerancji konfesyjnej oraz wkład Kościołów chrześcijańskich do formowania się Karty Praw Człowieka, w tym zwłaszcza wolności religijnej. Zwrócił uwagę, iż Kościół katolicki nigdy nie zaaprobował zasad Rewolucji Francuskiej w kwestii praw człowieka. Przypomnił natomiast, powołując się na wypowiedzi papieża Piusa XII z 1944 r., że demokracja jest tą formą ustroju politycznego, która najlepiej gwarantuje poszanowanie praw człowieka. Na terenie Szwajcarii, zaznaczył Prelegent, wolność religijną wprowadzono zarządzeniem władzy federalnej w 1848 r. Współcześnie regulacją stosunków między państwem a Kościołem zajmują się władze kantonalne.

Ze strony polskiej abp J e r e m i a s z, z Kościoła prawosławnego, zauważył w dyskusji, iż Kościoły mniejszościowe w Polsce nie miały do niedawna tych samych praw co Kościół rzymskokatolicki. Jednakże ostatnio daje się zauważyć tendencję do równego traktowania wszystkich konfesji religijnych. Z kolei Dyrektor Polskiej Rady Ekumenicznej (PRE), Andrzej W ó j t o w i c z (Kościół ewangelicko-augsburski), przypomniał, że już w 1989 r. Polska Rada Ekumeniczna przygotowała projekt na temat wolności religijnej. Polska Konferencja Biskupów obrała jednak odrębną drogę, zdążając skutecznie do zawarcia konkordatu między Polską a Stolicą Apostolską w Rzymie. Sytuację Kościoła rzymskokatolickiego w Polsce po zawarciu konkordatu przybliżył obecnym Zdzisław K i j a s O F M C o n v (PAT).

Wśród współczesnych zadań Kościołów chrześcijańskich ukazywano wyzwania płynące ze strony ruchu ekumenicznego (abp Jeremiasz z ChAT, dyrektor A. Wójtowicz z PRE), który na przestrzeni dziesiątków lat zdobywał doświadczenie w zbliżaniu konfesji, narodów i kultur. Prekursorem irenicznej postawy wobec pojednania konfesyjnego był Jan Amos Komenski (Daniel N e w a l, Kościół reformowany, Zurich).

Pytano także o szanse nowej Europy (A. H o e f f e l, Kościół ewangelicko-augsburski, Strasbourg). I odpowiadano, że chrześcijanie są odpowiedzialni za odnowę „duszy” Europy. Autor prelekcji przekonywał, iż zadaniem chrześcijan jest doprowadzenie do tego, by polityka nie była czymś szkodliwym dla pojedynczego człowieka i dla społeczeństw. W tym celu trzeba dziś m.in. zwiastować w Europie Boga w sposób zrozumiały dla współczesnego człowieka. Głęboka wiara, granicząca z mistycyzmem, powinna zaowocować sprzeciwem wobec zła w religii, kulturze i nauce. Tylko mistyk obdarzony jest charyzmatem dostrzegania podobieństwa Bożego, ale potrafi również sprzeciwiać się brakowi tego podobieństwa.

Pojawiało się nadto ważne pytanie o wspólny światowy ethos, który wszystkich połączy. Kto ma go sformułować? Czy nie jesteśmy na drodze do eskalacji napięć i walki między kulturami? – pytał ks. Piotr J a s k ó ł a (Uniwersytet Opolski). I wreszcie w trosce o jedność Europy nie mogło także zabraknąć zagadnienia sekt i nowych ruchów religijnych z ich destruktywną ideologią. Jest to zjawisko stanowią-

ce jednoznaczne wyzwanie dla wszystkich chrześcijańskich Kościołów w Europie (Leonard G ó r k a SVD, IE KUL)²

Codziennie obrady były ujęte w ramy wspólnej modlitwy i medytacji biblijnej rano i wieczorem.

II. SPOTKANIA TOWARZYSZĄCE

Do dobrego zwyczaju spotkań szwajcarsko-polskich należy konfrontacja założeń i propozycji teoretycznych z ich konkretną realizacją na płaszczyźnie lokalnej. Rolę Kościołów chrześcijańskich i ich wkład na rzecz społeczeństwa omówiła, w czasie spotkania w ratuszu miejskim w Davos, pani burmistrz Maria von B a l l m o o s. Referat odnosił się do sytuacji panującej w kantonie Graubünden. Rozmówczyni zwróciła uwagę, iż członkowie kantonalnego parlamentu pochodzą z wyboru ludzi i sprawują swój urząd w ramach unii personalnej jako członkowie bądź to gremium kościelnego tzw. Wielkiej Ewangelickiej Rady, bądź tzw. Corpus Catholicum. Pani burmistrz poruszyła również zagadnienie dialogu prowadzonego między Kościołami a partiami politycznymi.

Ilustracją zagadnienia wolności religijnej i praw człowieka było spotkanie w Zurichu ze wspólnotą religijną Tamilów w świątyni hinduskiej oraz z przedstawicielami Grupy Roboczej do Spraw Dialogu Międzyreligijnego (IRAS).

Przez ostatnie dwa dni uczestnicy sympozjum mieli okazję do indywidualnego zapoznania się z realiami życia religijnego na płaszczyźnie i w ramach wspólnoty parafialnej. Kontakt z duszpasterzami oraz możliwość bezpośrednich spotkań z parafianami dostarczały wiele pragmatycznych kryteriów dla konfrontacji z wcześniej prowadzonymi rozmowami o charakterze czysto teoretycznym i życzeniowym.

III. WNIOSKI KOŃCOWE

Spotkania tego typu nie są kompetentne, by doprowadzić do jakichkolwiek uzgodnień doktrynalnych między reprezentowanymi podczas nich Kościołami. Wzajemne kontakty i toczone dyskusje stwarzają klimat otwartości i zaufania. Żadna ze stron nie jest zmuszona, by okopywać się przed atakiem. Zapoczątkowany tu proces wzrastania miłości ekumenicznej pozwala na to, by reprezentować nie tylko własne doświadczenie eklezjalne, ale także by uważnie i szacunkiem przyjmować słowa partnera dialo-

² Pełny tekst tego referatu, pt. *Die Neureligionen und Sekten. Als Herausforderung an Kirche und Gesellschaft*, publikowany jest w dziale artykułów niniejszego zeszytu „Roczników Teologicznych” (s. 171-181).

gu, wsłuchując się w jego założenia i propozycje. Obrana formuła spotkań umożliwia zachowanie nieocenionej wolności poszukiwań, umożliwia też wzajemne uczenie się od siebie. Tym bardziej gdy znacząca część uczestników spotyka się z sobą już od kilkunastu lat. Łatwiej też jest prowadzić dialog, jeżeli nie istnieje potrzeba formułowania końcowych dokumentów i jeżeli omawiane zagadnienia nie stoją pod presją oczekiwanych pilnie jednoznacznych rozwiązań.

W przyszłości należałoby nadal podejmować takie zagadnienia, które są ważne i wspólne dla wszystkich uczestników tych spotkań. Wymiar teoretyczny winien zmierzać ku praktycznemu zastosowaniu. Żałować należy, że wielu z poruszanych dotychczas zagadnień, postulatów, najczęściej komplementarnych, nie udało się utrwalić czy to w formie artykułów, czy też przez pozycję książkową³

Pozytywnie należy ocenić również fakt, iż sympozjum w Davos zgromadziło większą niż poprzednio liczbę młodych przedstawicieli Kościołów. Jest to dobry prognostyk dla przyszłych spotkań, na których, być może dzięki temu, pojawią się nowe zagadnienia, bardziej podyktowane współczesnym kontekstem życia religijnego, społecznego i politycznego.